

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Det fremgår af Naalakkersuisuts koalitionsaftale, at der skal arbejdes for etablering af en Ældretalsmand.

Etableringen af en Ældretalsmand skal ses i sammenhæng med udarbejdelsen af Naalakkersuisuts ældrepolitik. Det er Naalakkersuisuts ønske at udarbejde en samlet politik for ældreområdet, hvor målsætningerne i Naalakkersuisuts koalitionsaftale indgår og udfoldes, og hvor udfordringerne på ældreområdet anskues mere bredt.

På nuværende tidspunkt er der etableret en Børnetalsmand i henhold til Inatsisartutlov nr. 11 af 22. november 2011 og en Handicaptalsmand i henhold til Inatsisartutlov nr. 1 af 29. maj 2017. Disse 2 love tager udgangspunkt i FN konventionerne om barnets rettigheder henholdsvis rettigheder for personer med handicap. De 2 talsmandsordninger har tjent som inspiration for nærværende forslag til etablering af en Ældretalsmand, men etablering af en Ældretalsmand tager ikke udgangspunkt i en FN konvention.

2. Hovedpunkter i forslaget

Forslaget har til formål at skabe rammerne for en Ældretalsmand, som kan fremme interesser i samfundet for ældre, samt rette fokus på og informere om vilkårene i samfundet for ældre. Ældretalsmanden skal som led i dette arbejde formidle viden om vilkår for ældre til politikere, myndigheder, organisationer og borgere.

Hensigten er at skabe en politisk uafhængig Ældretalsmand med et stærkt mandat og en bred ekspertise. Denne ekspertise sikres ved, at Ældretalsmanden har sekretariatsfunktion i socialstyrelsen, der forudsættes at kunne sikre den fornødne ekspertise.

Ældretalsmand

Ældretalsmanden skal være en aktiv talsmand for alle ældre. Ældre skal i videst muligt omfang inddrages i Ældretalsmandens arbejde.

Ældretalsmanden kan yde råd og vejledning til ældre og andre interessenter om vilkår for ældre. Ældretalsmanden kan foreslå nye tiltag, der kan styrke vilkår for ældre. Som fast høringsinstans og på eget initiativ kan Ældretalsmanden vurdere og udtale sig om de følger, som lovgivningstiltag, udredninger og planer kan få for ældre. Ældretalsmanden skal have særligt fokus på vilkår for udsatte ældre.

Nogle ældre har behov for råd og vejledning, så de kan drage fordel af de rettigheder, de har. På nogle områder er mekanismerne til at sikre inddragelse og medbestemmelse særligt mangelfulde. Som følge heraf skal Ældretalsmanden identificere områder, hvor vilkårene for ældre er vanskelige, og formidle dette videre til politikere, myndigheder og borgere.

Ældretalsmanden udøver en funktion, som skal sikre ældre en synlig og tilgængelig adgang til kvalificeret rådgivning og vejledning vedrørende deres vilkår.

Ældretalsmanden kan handle af egen drift eller efter henvendelse. Alle skal have ret til at henvende sig til Ældretalsmanden. Ældre skal have første prioritet.

Ældretalsmanden har endvidere til opgave at formidle viden om vilkår for ældre. Vilkår skal forstås bredt og omfatter for eksempel alle sociale, økonomiske, sundhedsmæssige og kulturelle vilkår, som ældre lever under.

Ældretalsmanden skal være en aktiv talsmand for ældre vedrørende deres levevilkår. Ældretalsmanden skal skabe kontakt til ældre, således at de kan blive inddraget i Ældretalsmandens arbejde.

Ældretalsmandens engagement og profilering af institutionen er afgørende for, om denne får den fornødne gennemslagskraft og respekt i befolkningen og i forhold til andre organisationer og myndigheder.

Sekretariatet

Ældretalsmandsinstitutionen består af en Ældretalsmand og et sekretariat. Socialstyrelsen varetager sekretariatsfunktionen for Ældretalsmanden.

Udgifterne til sekretariatsfunktionen varetages inden for socialstyrelsens ordinære driftsbevilling.

Om sekretariatet henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 9.

2.1. Ældretalsmandens forhold til Ombudsmanden for Inatsisartut

Ældretalsmanden og Ombudsmanden for Inatsisartut er to institutioner, der er uafhængige af hinanden. Ombudsmanden hører organisatorisk under Inatsisartut, som udgør den lovgivende magt, mens Ældretalsmanden organisatorisk hører under Naalakkersuisut, som udgør den udøvende magt, jf. magtfordelingsprincippet i selvstyrelovens § 1, forudsætningsvist grundlovens § 3.

I sager, hvor det er aktuelt at gøre opmærksom på mangler ved lovgivningen vedrørende interesser for ældre, vil både Ældretalsmanden og Ombudsmanden for Inatsisartut kunne have kompetence til at udtale sig.

De overlappende kompetencer forventes ikke at skabe problemer mellem de 2 institutioner i praksis, eftersom Ombudsmanden for Inatsisartut i mindre grad har reformerende opgaver, og Ældretalsmanden er mere aktiv for at fremme interesser for ældre i lovgivningen og hele samfundslivet i øvrigt.

Da institutionernes baggrund og fokus er forskellige, anses det endvidere ikke for problematisk, hvis de 2 institutioner udtaler sig forskelligt om samme problemstilling. Ældretalsmanden kan således også kritisere offentlige myndigheders afgørelser i tilfælde, hvor Ombudsmanden for Inatsisartut ikke har fundet grundlag for sådan kritik.

Ældretalsmandens organisering som administrativ myndighed indebærer i øvrigt, at Ældretalsmandens virksomhed er omfattet af Ombudsmandens kompetence, jf. Inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut § 7.

2.2. Ældretalsmandens forhold til domstolene og de administrative myndigheder

Det foreslås med forslaget, at Ældretalsmanden har kompetence til at udtale sig om afgørelser, der er truffet af domstolene, Inatsisartut og dets organer og de administrative myndigheder, herunder departementerne, Naalakkersuisut og kommunerne.

Ældretalsmandens kompetence til at udtale sig om afgørelser, der er truffet af de administrative myndigheder, følger af Ældretalsmandens funktion. Ældretalsmanden skal styrke den samfundsmæssige position for ældre. En væsentlig del af rammebetingelserne, og ofte også de konkrete betingelser, for ældres situation fastlægges ved afgørelser, der træffes af de administrative myndigheder. Ældretalsmanden vil vanskeligt kunne udføre sin opgave tilfredsstillende, hvis Ældretalsmandens kompetence begrænses i forhold til de administrative myndigheder.

Domstolenes afgørelser vil også kunne afdække uheldige tilstande, som Ældretalsmanden må kunne udtale sig om. Ældretalsmanden skal ikke kunne udtale sig om domstolsafgørelses juridiske holdbarhed. Imidlertid vil Ældretalsmanden kunne kritisere den faktiske og retslige tilstand, som en domstolsafgørelse afdækker. Ved domstolenes prøvelse af forvaltningsafgørelser, vil Ældretalsmanden eventuelt også kunne kritisere forvaltningens skøn, selv om domstolen ikke har fundet, at skønsudøvelsen medfører, at forvaltningsafgørelsen er ugyldig. I de tilfælde, hvor domstolene træffer afgørelse efter frit skøn, må domstolenes skønsudøvelse ligeledes kunne kritiseres af Ældretalsmanden på et generelt grundlag. Dette vil da indebære en kritik af retstilstanden, ikke af den konkrete afgørelse.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Kommunerne:

Forslaget har ikke økonomiske konsekvenser for kommunerne.

Selvstyret:

Der er afsat 0,8 mio. kr. årligt fra 2020 til en Ældretalsmand.

I forslag til finanslov vil der på sædvanlig vis blive udarbejdet budgetbidrag til beskrivelse af de enkelte budgetelementer, og med beskrivelse af årsværk, lønudgifter og øvrige udgifter forbundet med Ældretalsmandens virksomhed.

Selvstyret må forvente en vis administrativ byrde som følge af, at socialstyrelsen foreslås at skulle varetage sekretariatsfunktionen for Ældretalsmanden.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Forslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Konsekvenser for miljø, natur og folkesundhed

Forslaget har ikke konsekvenser for miljøet, naturen eller folkesundheden.

6. Konsekvenser for borgerne

Forslaget vil sikre, at ældre kan få råd og vejledning om deres vilkår og muligheder. Forslaget vil endvidere gøre det nemmere for foreninger og privatpersoner, der ønsker at tale ældres sag, at få råd og vejledning om ældres vilkår.

7. Andre væsentlige konsekvenser

Forslaget har ikke andre konsekvenser.

8. Høring af myndigheder og organisationer m.v.

Forslaget blev sendt i høring den 8. april 2019 med høringsfrist den 13. maj 2019. Derudover har forslaget været offentliggjort på Naalakkersuisuts høringsportal i samme periode.

Behandling af høringssvar:

Se behandlingen af indkomne høringssvar i bilag 1.

Høringssvar med bemærkninger til forslaget er optrykt i deres fulde ordlyd og kommenteret i relevant omfang i forslagets bilag 1. Kommentarerne til høringssvarene er skrevet i kursiv.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Inatsisartutlovens formål er at fremme vilkår og interesser for ældre i samfundet.

Formålet søges opnået ved at oprette en Ældretalsmandsinstitution, der består af en Ældretalsmand og et sekretariat. Ældretalsmanden skal være et centralt og uafhængigt omdrejningspunkt for ældre.

Ældretalsmanden skal arbejde på at fremme muligheder og interesser for ældre, samt rette fokus på og informere om vilkår for ældre i samfundet, jf. nærmere bemærkningerne til § 4.

Inatsisartutloven finder anvendelse over for det offentlige. Dette er nødvendigt for at opnå formålet med Inatsisartutloven, som er at fremme vilkårene for ældre overalt i samfundet.

Til § 2

Til stk. 1

Bestemmelsen fastsætter, at der etableres en Ældretalsmandsinstitution.

Ældretalsmandsinstitutionen består af en Ældretalsmand med et tilhørende sekretariat.

Til stk. 2

Ældretalsmandsinstitutionen er en institution under Selvstyret. Dette indebærer, at Ældretalsmanden og dennes sekretariat er undergivet de til enhver tid gældende regler og anvisninger vedrørende Selvstyrets budget- og bevillingssystem, jf. nærmere bemærkningerne til §§ 12-15. Ældretalsmandsinstitutionen vil endvidere være omfattet af de gældende regler om aflæggelse og revision af regnskab for Grønlands Selvstyre. Dette gælder alle institutionens indtægter og udgifter.

Politisk uafhængighed er en nødvendig forudsætning for Ældretalsmandens virksomhed, idet den indebærer, at Ældretalsmanden kan forholde sig kritisk i forhold til offentlige myndigheder og Inatsisartut.

Den politiske uafhængighed indebærer, at Naalakkersuisut og Inatsisartut ikke har instruktionsbeføjelse over for Ældretalsmanden. Naalakkersuisut og Inatsisartut har således heller ikke mulighed for at omgøre udtalelser afgivet af Ældretalsmanden, ligesom de ikke kan eller skal føre løbende tilsyn med Ældretalsmandens virksomhed.

Det følger heraf, at Naalakkersuisut ikke kan pådrage sig ansvar i henhold til Landstingslov nr. 6 af 13. maj 1993 om landsstyremedlemmers ansvarlighed i forhold til Ældretalsmandens

handlinger. Naalakkersuisut har imidlertid efter forslaget § 3, stk. 3, kompetence til at afsætte Ældretalsmanden under særlige omstændigheder.

Til § 3

Til stk. 1

Bestemmelsen fastsætter, at Naalakkersuisut skal udpege en Ældretalsmand.

Til stk. 2

Ældretalsmanden udpeges af Naalakkersuisut på fuld tid efter stillingsopslag.

Ældretalsmanden aflønnes i henhold til Grønlands Selvstyres gældende ansættelsesretlige bestemmelser og på åremålsvilkår. For så vidt angår Ældretalsmandens afsættelse inden for den 3-årige periode henvises til stk. 3.

Ældretalsmanden udpeges for en periode på 3 år, og genudpegning kan ske.

En udpegning for en 3-årig periode er begrundet i, at Ældretalsmandens sagsområde er omfattende, og at den opgave, som er tiltænkt gennem oplysning, udtalelser og formidling m.v., gør det påkrævet med en funktionstid, som muliggør en høj aktivitet hele tiden.

Ældretalsmanden forventes at have særlig viden om forholdene for ældre og have forudsætninger for at skabe kontakt til ældre på tværs af sociale, kulturelle, religiøse og andre skel.

Ældretalsmanden forventes endvidere at have faglige kompetencer, som modsvarer Ældretalsmandens opgaver. Det er ikke påkrævet, at Ældretalsmanden er jurist.

Til stk. 3

Bestemmelsen regulerer, i hvilke tilfælde Ældretalsmanden kan afsættes. Bestemmelsen skal sikre Ældretalsmandens politiske uafhængighed ved, at det klart fremgår, i hvilke tilfælde Ældretalsmanden kan afsættes.

De i punkt 1-2 nævnte betingelser er udtømmende.

Til nr. 1

Ved grov forsømmelse ved udøvelsen af Ældretalsmandens opgaver forstås, at det er dokumenteret gennem flere ensartede fejl, at Ældretalsmanden ikke er tilstrækkeligt fagligt kvalificeret inden for Ældretalsmandens opgaver. En enkelt alvorlig fejl kan også tydeliggøre, at Ældretalsmanden har grundlæggende faglige mangler.

Det er alene situationer, hvor der er tale om en tilstrækkeligt kvalificeret grovhed fra Ældretalsmandens side, der vil kunne føre til en afsættelse af Ældretalsmanden. Samtidig skal de flere ensartede fejl eller den enkelte alvorlige fejl give grund til at antage, at

Ældretalsmanden ikke fremtidigt vil udøve Ældretalsmandens virksomhed på forsvarlig måde.

Til nr. 2

Ved handlen på en måde, der i betydelig grad svækker tilliden til, at Ældretalsmanden vil udføre Ældretalsmandens opgaver på betryggende vis, forstås f.eks., at Ældretalsmanden får en dom for berigelsesforbrydelse eller vold. Det kan også være dokumentation for, at Ældretalsmanden misbruger Ældretalsmandsinstitutionens økonomiske midler eller i øvrigt misbruger sin stilling for egen eller andres vindings skyld. Ligeledes vil det, at Ældretalsmanden møder alkoholpåvirket op på arbejde, være at handle på en måde, der i betydelig grad svækker tilliden til, at Ældretalsmanden vil udføre Ældretalsmandens opgaver på betryggende vis.

Til stk. 4

Såfremt Ældretalsmanden afsættes i henhold til stk. 3, vil udpegning af en ny Ældretalsmand ske for den resterende periode, jf. § 3, stk. 1. Den nye Ældretalsmand vil kunne genudpeges, jf. § 3, stk. 2.

Til § 4

Til stk. 1

Bestemmelsen omhandler Ældretalsmandens opgaver. Bestemmelsen skal forstås bredt. Stk. 2 og stk. 3 præciserer, hvilke opgaver Ældretalsmanden særligt skal varetage.

Ældretalsmanden skal arbejde for, at der bliver taget passende hensyn til ældres interesser på alle samfundsområder. Der skal herved arbejdes for at sikre og fremme ældres interesser i offentligretligt såvel som privatretligt regi. Ældretalsmanden skal endvidere rette fokus på og informere om vilkår for ældre.

Vilkår skal forstås bredt og omfatter for eksempel alle sociale, økonomiske, sundhedsmæssige og kulturelle vilkår, som ældre lever under.

Ældretalsmanden kan fremme interesser for ældre ved at oplyse, yde råd og vejledning samt formidle viden om rettigheder, interesser og vilkår for ældre.

Bestemmelsen forudsætter, at Ældretalsmanden for at kunne løse sine opgaver efter denne bestemmelse løbende skal gøre sig bekendt med ældres vilkår, gældende lovgivning, der vedrører vilkår for ældre, og hvordan eksisterende tiltag for at fremme ældres interesser virker.

Til stk. 2

Bestemmelsen udfylder den generelle bestemmelse i stk. 1 og omhandler nogle særligt vigtige opgaver for Ældretalsmanden. Punkterne i nr. 1-5 er ikke udtømmende.

Til nr. 1

Ældretalsmanden skal være en aktiv fortaler for alle ældre og sikre deres ret til at blive hørt.

Ældretalsmanden skal tilbyde alle ældre råd og vejledning vedrørende deres vilkår og muligheder. Dette indebærer, at Ældretalsmanden på en synlig og tilgængelig måde skal stå til rådighed for alle ældre, så de får den nødvendige hjælp til at komme videre med en given problemstilling.

Til nr. 2

Bestemmelsen er ikke udtømmende, for så vidt angår modtagergruppen. Alle offentlige og private, der har behov for information, f.eks. andre forvaltningsorganer, kommuner eller foreninger, kan ydes råd og vejledning.

For så vidt angår personlige oplysninger, skal det bemærkes, at Ældretalsmanden har tavshedspligt, jf. nærmere § 11.

Til nr. 3

Ældretalsmandens arbejde har fokus på at forbedre de overordnede vilkår for ældre. Bestemmelsen indebærer, at Ældretalsmanden skal arbejde for at skabe en bedre forståelse for ældre. Dette kan blandt andet ske gennem oplysningskampagner.

Til nr. 4

Der er tiltænkt Ældretalsmanden en aktiv informationsrolle. På nogle områder er mekanismerne til at sikre inddragelse og medbestemmelse særligt mangelfulde. Som følge heraf skal Ældretalsmanden være særligt opmærksom på områder, hvor ældres interesser står svagt, og formidle dette videre til politikere, myndigheder og borgere.

Ældretalsmanden skal både beskæftige sig med ældres interesser og deres vilkår i bred forstand. Ældretalsmanden skal løfte debatten om ældres muligheder og vilkår op på et mere principielt plan og f.eks. inddrage filosofiske, sociologiske og psykologiske aspekter m.v.

Ældretalsmanden skal herudover yde ældre råd og vejledning i, hvordan de kan deltage i en debat. Eksempelvis ved at oplyse, at ældre kan henvende sig til avis, radio og tv.

Ældretalsmanden kan f.eks. oprette en hjemmeside, hvor ældre har mulighed for at ytre sig.

Til nr. 5

Bestemmelsen omfatter tiltag til fremme af ældres muligheder og vilkår. Blandt andet vil vilkårene for ældre i institutioner være afhængig af en tilfredsstillende bemanning.

Bestemmelsen giver også Ældretalsmanden anledning til at fremme forslag af denne slags.

Ældretalsmanden forudsættes at etablere forskellige kontakt- og informationskanaler for at få bedst mulig oversigt over og kendskab til vilkår for ældre, således at Ældretalsmanden kan tage initiativ på områder, der har betydning for muligheder og vilkår for ældre generelt.

Bestemmelsen forudsætter videre, at Ældretalsmanden for at kunne løse sine opgaver efter denne bestemmelse må gøre sig bekendt med, hvordan eksisterende tiltag for at fremme muligheder og interesser for ældre virker.

Til stk. 3

Bestemmelsen skal sikre, at Ældretalsmanden har den fornødne kontakt til ældre med henblik på, at Ældretalsmandens opgaver løses med udgangspunkt i deres interesser.

Til § 5

Bestemmelsen sikrer, at Ældretalsmanden har mulighed for at varetage interesser for ældre i forbindelse med planlægning og udredning af lovgivningsmæssige og andre tiltag ved at udtale sig til sagen. Bestemmelsen sikrer videre, at Ældretalsmanden løbende holdes opdateret om sådanne tiltag, der har betydning for vilkår for ældre, og som ønskes iværksat i samfundet.

Med andre initiativer forstås eksempelvis udredninger og planer, der vedrører det fysiske, kulturelle og sociale miljø for ældre. Ældretalsmanden bør i den udstrækning, Ældretalsmanden har kapacitet til det, afgive høringsudtalelser til sådanne tiltag. Ældretalsmanden skal således kunne optræde som en repræsentant for ældre, når deres interesser berøres i planer og udredninger og lignende.

Ældretalsmanden afgør selv, om en sag er af en sådan karakter, at den berører ældres interesser. Ældretalsmanden skal ved denne vurdering lægge en bred norm til grund. Ældretalsmandens ret til at udtale sig er således ikke begrænset til planer og udredninger, som direkte berører ældre. Ældretalsmanden må også kunne udtale sig om økonomisk politik, boligpolitik og arbejdsmarkedspolitik i det omfang, det kan påvises at have indflydelse på ældres vilkår.

Bestemmelsen indebærer, at Ældretalsmanden vil få anledning til at få indflydelse på planlægningsprocessen ved at gøre myndighederne bekendt med hensynet til ældre på et tidligt tidspunkt i planlægningsprocessen.

Ældretalsmanden må særligt følge med i forslag og udredninger fra forskellige offentlige organer.

Til § 6

Bestemmelsen hænger sammen med § 4, stk. 2, nr. 2, og præciserer, at Inatsisartut, Naalakkersuisut og andre offentlige myndigheder kan rådføre sig med Ældretalsmanden i alle spørgsmål af generel karakter, der har betydning for ældres vilkår i samfundet, bl.a. for at sikre, at deres interesser tilgodeses i samfundets planlægning.

Efter bestemmelsen kan såvel politiske instanser som forvaltningsorganer henvende sig. De politiske instanser og forvaltningsorganerne bestemmer selv, hvornår de finder det relevant at henvende sig.

Det bemærkes, at Ældretalsmanden skal høres i forbindelse med lovgivningsinitiativer og andre initiativer, der har betydning for ældres vilkår, jf. § 5.

Til § 7

Ældretalsmanden skal hvert år udarbejde en beretning om sin virksomhed i det forgangne år. Beretningen bør behandle de områder, som Ældretalsmanden har arbejdet med i det forgangne år.

I beretningen kan medtages særskilt afsnit med oplysninger om eventuelle indtægter fra private organisationer, foreninger, virksomheder m.v. Der medtages oplysninger om, hvem der har ydet bidrag, med hvilket beløb og på hvilke vilkår.

Beretningen skal offentliggøres på Ældretalsmandens hjemmeside og samtidig fremsendes til Naalakkersuisut, Inatsisartut og kommunerne.

Til § 8

Til stk. 1

Ældretalsmanden kan udtale sig frit om spørgsmål, der vedrører Ældretalsmandens arbejdsområde. Ældretalsmanden kan med andre ord udtale sig om alle spørgsmål, der vedrører ældres vilkår og interesser, jf. nærmere § 4. Ældretalsmanden er dog underlagt tavshedspligt, jf. § 11, og kan ikke udtale sig i konkrete personsager, jf. nærmere bemærkningerne til stk. 2, nedenfor.

Ældretalsmanden kan handle af egen drift eller efter henvendelse. Ældretalsmanden har ingen pligt til at afgive udtalelse i forelagte sager, jf. nærmere bemærkningerne til § 10, stk. 2.

Ældretalsmanden bestemmer selv, hvem udtalelsen skal rettes til. Adressaten kan eksempelvis være offentlige forvaltningsorganer på forskellige niveauer, private organisationer, forretningsdrivende m.v. Ældretalsmanden har dermed ikke pligt til f.eks. altid at rette sine udtalelser til forvaltningsorganer, men kan gå til private, til pressen osv. i sager, hvor det virker mest hensigtsmæssigt.

Der gælder ingen formkrav til Ældretalsmandens udtalelser. Ældretalsmanden kan således selv finde den mest effektive måde at præsentere sin mening på, f.eks. gennem pressemeddelelser, foredrag, interview og deltagelse i debatter og fjernsynsprogrammer.

Udtalelserne er ikke juridisk bindende, dvs. de har ikke karakter af afgørelser, men er derimod vejledende over for modtageren. Det vil have stor betydning for Ældretalsmandsinstitutionen, at Ældretalsmandens udtalelser hovedsageligt bliver fulgt, eller i det mindste har en vis gennemslagskraft.

Ældretalsmanden har ikke myndighed til at afgøre sager eller omstøde forvaltningsafgørelser. En sådan myndighed ville kunne skabe uklare kompetenceforhold.

Ældretalsmanden kan ligeledes ikke udtale sig om lovligheden af et forhold, når forholdet er afgjort af domstolene eller er indbragt for domstolene til afgørelse. Ældretalsmanden kan heller ikke udtale sig i sager, som er under politieforsøgning, hvor en ældre person kan være blevet udsat for en strafbar handling, såfremt nogen er mistænkt eller sigtet i sagen. Ældretalsmanden kan dog kritisere den faktiske og retslige tilstand, som domstolenes afgørelse eller politiets efterforskning afdækker.

Ældretalsmanden kan udtale sig om eksempelvis bestemte kommuners ældrepolitik. Dette kan føre til, at Ældretalsmanden kommer ind på områder, hvor der hersker uenighed i kommunen. Ældretalsmanden må optræde balanceret og saglig i disse sager og foretage sin vurdering på grundlag af alle tilgængelige oplysninger.

Ældretalsmandens opgaver og kompetencer, som de er defineret i denne Inatsisartutlov, vil således stille store krav til forsvarlig sagsbehandling.

Til stk. 2

Ved forhold, der generelt omhandler ældre, forstås forhold, der vedrører alle ældre eller grupper af ældre, og hvis betydning ikke alene drejer sig om vilkår for en enkelt ældre person. Ældretalsmanden vil således ikke kunne udtale sig om vilkårene for en konkret ældre person, men en henvendelse fra en ældre vil kunne give Ældretalsmanden anledning til at undersøge problemstillingen nærmere for at vurdere, om problemstillingen gælder for flere ældre personer, hvilket kan give Ældretalsmanden anledning til at udtale sig på generelt plan. Ældretalsmanden skal således arbejde på et overordnet plan, men kan godt tage spørgsmål op med udgangspunkt i konkrete personsager.

Bestemmelsen indebærer endvidere, at Ældretalsmanden kan tage emner, der generelt omhandler ældre, op til behandling. F.eks. kan et tema være fattigdomsproblematikken eller adgangen til sundhedsydelse.

Til stk. 3

Bestemmelsen præciserer, at Ældretalsmanden ikke kan træffe afgørelser, men alene udtale sig om forhold. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til stk. 1 og stk. 2 ovenfor, og bemærkningerne til § 10, stk. 4.

Til § 9

Socialstyrelsens varetagelse af Ældretalsmandens sekretariatsfunktion omfatter dels kontorfaciliteter og administrativ betjening, dels socialfaglig bistand af betydning for ældreområdet.

Der ligger ikke heri en beslutning om, hvor sekretariatet fysisk skal placeres, da bestemmelsen ikke forudsætter en fysisk placering på hovedkontoret i socialstyrelsen, som ved lovens ikrafttræden er i Nuuk. Sekretariatsopgaverne placeres, hvor det er mest hensigtsmæssigt i forhold til sekretariatets faglige betjening samt opgaver, og så længe det er inden for den økonomiske ramme, der er afsat til sekretariatet på finansloven. Afhængig af ældretalsmandens placering vil sekretariatsbetjeningen kunne foregå fysisk, via mail, telefon eller videokonferenceudstyr.

Til § 10

Til stk. 1

I det omfang Landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning ikke finder direkte anvendelse på Ældretalsmanden og sekretariatets sagsbehandling, finder principperne i landstingsloven samt ulovbestemte forvaltningsretlige grundsætninger anvendelse.

Landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning med senere ændringer (sagsbehandlingsloven) finder alene anvendelse i forhold til behandlingen af sager, hvori der er eller vil blive truffet forvaltningsretlig afgørelse. Ældretalsmandens udtalelser har ikke karakter af afgørelser. Derfor finder sagsbehandlingsloven ikke direkte anvendelse, for så vidt angår Ældretalsmandens udtalelser, dog undtaget sagsbehandlingslovens kapitel 8 om tavshedspligt, jf. sagsbehandlingslovens § 2, stk. 3, og sagsbehandlingslovens kapitel 2 om inhabilitet for behandlingen af sager om indgåelse af kontraktforhold eller lignende privatretlige dispositioner, jf. sagsbehandlingslovens § 2, stk. 2.

I de tilfælde, hvor Ældretalsmanden i sin sagsbehandling ikke træffer forvaltningsretlige afgørelser, indebærer bestemmelsen, at Ældretalsmanden er underlagt principper om inhabilitet, vejledningspligt, partshøring og begrundelse, samt tavshedspligt, i det omfang dette skønnes relevant og foreneligt med Ældretalsmandens særlige funktion og virksomhed.

Princippet om pligt til klagevejledning har ikke praktisk relevans i forhold til Ældretalsmandens udtalelser, da disse ikke kan påklages.

For så vidt angår de ulovbestemte forvaltningsretlige grundsætninger, herunder f.eks. forbuddet mod inddragelse af usaglige hensyn, forudsættes det ligeledes, at Ældretalsmanden vil lade disse finde tilsvarende anvendelse på Ældretalsmandens sagsbehandling, i det omfang dette skønnes relevant og foreneligt med Ældretalsmandens særlige funktion og virksomhed. Det samme gælder de principper for god forvaltningsskik, som ikke har fundet udtryk i forvaltningslovene, herunder bl.a. kravet om, at forvaltningen skal være venlig, hensynsfuld, og tillidsskabende samt krav til effektivitet og betryggende rutiner.

I det omfang Ældretalsmanden ikke træffer afgørelser i forvaltningsretlig forstand, vil en eventuel tilsidesættelse af principperne i sagsbehandlingsloven samt ulovbestemte forvaltningsretlige grundsætninger, ikke kunne tillægges ugyldighedsvirkning i forhold til f.eks. Ældretalsmandens udtalelser.

Det bemærkes videre, at Ældretalsmandsinstitutionens, herunder Ældretalsmandens, virksomhed er direkte omfattet af landstingsloven om offentlighed i forvaltningen (offentlighedsloven), jf. offentlighedslovens § 1.

Til stk. 2

Ældretalsmanden kan på ethvert tidspunkt i sagsbehandlingen vælge at henlægge en sag. Ældretalsmanden bestemmer selv, hvornår en henlagt sag tages op igen.

Ældretalsmanden kan f.eks. afvise henvendelser, hvis Ældretalsmanden finder, at det forhold, en henvendelse omhandler, ikke giver grundlag for kritik eller anden opfølgning. Ældretalsmanden kan endvidere afvise henvendelser, hvis det forhold, henvendelsen gælder, er rettet eller ophørt.

Angår en henvendelse forhold, som kan indbringes for anden myndighed eller specielt tilsynsorgan, kan Ældretalsmanden efter nærmere undersøgelse af sagens omstændigheder oversende sagen til vedkommende myndighed, hvis betingelserne i sagsbehandlingsloven er opfyldt. Der henvises til bemærkningerne i stk. 1 om Ældretalsmandens omfattelse af principperne i sagsbehandlingsloven.

Ældretalsmanden skal afvise henvendelser, der ikke er omfattet af Ældretalsmandens virksomhed, jf. § 4.

Til stk. 3

Ældretalsmanden skal oplyse den, der har rettet henvendelse til Ældretalsmanden, om grunden til afvisningen af henvendelsen eller henlæggelsen af sagen, samt give generel information om eventuelle eksisterende instanser, som har til opgave at behandle sager af denne slags.

Til stk. 4

Bestemmelsen fastsætter, at det ikke er muligt at påklage Ældretalsmandens afvisning af henvendelser og henlæggelse af sager til Naalakkersuisut eller anden administrativ myndighed. Tilsvarende gælder Ældretalsmandens udtalelser.

Til § 11

Bestemmelsen omhandler Ældretalsmandens og sekretariatets tavshedspligt.

Bestemmelsen fastsætter, at Ældretalsmanden og sekretariatet har tavshedspligt i henhold til gældende regler om tavshedspligt i landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning. Der henvises til kapitel 8 i sagsbehandlingsloven, der gælder for Ældretalsmanden og sekretariatet, jf. sagsbehandlingslovens § 2, stk. 3.

Bestemmelsen skal skærpe opmærksomheden på, at Ældretalsmanden og sekretariatet har tavshedspligt som følge af, at de virker i den offentlige forvaltning.

Til § 12

Til stk. 1

Bestemmelsen fastsætter, at Ældretalsmandsinstitutionen modtager en selvstændig tilskudsbevilling fra landskassen.

Til stk. 2

Bestemmelsen er med til at sikre, at Ældretalsmandens politiske uafhængighed manifesteres og forankres ved, at Ældretalsmanden har mulighed for at søge finansiering af sit virke ud over tilskud på finansloven. Ældretalsmanden kan således finansiere aktiviteter, herunder f.eks. oplysningskampagner, med eksterne midler fra private organisationer, fonde og offentlige myndigheder m.v.

Til stk. 3

Bestemmelsen fastsætter, at Ældretalsmanden kan drive indtægtsgivende virksomhed inden for Ældretalsmandens lovfæstede opgaver. Eksempelvis vil Ældretalsmanden kunne sælge sine publikationer.

Til § 13

Til stk. 1

Bestemmelsen er indsat, så Naalakkersuisut, på baggrund af Ældretalsmandens forslag til budget og tilskud for det kommende finansår, kan træffe beslutning om størrelsen af det tilskud og udformningen af det budgetbidrag, som skal indarbejdes i forslag til Finanslov.

Bestemmelsen fastsætter, at det er Ældretalsmanden, der skal afgive forslag til budget. Dette er begrundet i, at det er Ældretalsmanden, der har det overordnede økonomiske ansvar for Ældretalsmandsinstitutionen, jf. nærmere bemærkningerne til § 15. Bestemmelsen afskærer imidlertid ikke Naalakkersuisut fra at fremsætte forslag til Finanslov med tilskud til Ældretalsmanden, som afviger fra Ældretalsmandens forslag til budget.

Til stk. 2

Naalakkersuisut fastsætter en frist for aflevering af Ældretalsmandens forslag til budget samt Ældretalsmandens forslag til størrelsen af landskassens tilskud for det kommende finansår.

Til § 14

Til stk. 1

Bestemmelsen præciserer, at Ældretalsmandens regnskabsår følger finansåret, og at der foreligger en specifik regnskabs- og revisionsforpligtelse. Ældretalsmanden vil være omfattet af de gældende regler om aflæggelse og revision af regnskab for Grønlands Selvstyre. Dette gælder alle institutionens indtægter og udgifter. I årsregnskabet kan Naalakkersuisut og Inatsisartut se, hvordan bevillingen til Ældretalsmandens arbejde er anvendt.

Til stk. 2

Som revisor anvendes landskassens revisor. Der er herved lagt vægt på, at landskassens revisor er bekendt med regelgrundlaget for institutioner under Grønlands Selvstyre. Der er endvidere lagt vægt på, at aflønning og øvrige omkostninger forbundet med Ældretalsmanden vil blive varetaget af Selvstyrets bestående administrative funktioner. Der vil således ikke blive etableret selvstændigt bogholderi og lønfunktion. Udgiften forbundet med revisionen skal afholdes inden for Ældretalsmandens årlige bevilling.

Til § 15

Bestemmelsen angiver proceduren i forbindelse med Ældretalsmandens aflæggelse af årsregnskabet.

Bestemmelsen fastsætter, at det er Ældretalsmanden, der skal forelægge det reviderede årsregnskab bilagt revisionens bemærkninger. Dette er begrundet i, at det er Ældretalsmanden, der har det overordnede økonomiske ansvar for Ældretalsmandsinstitutionen.

Ældretalsmandens overordnede økonomiske ansvar indebærer, at Ældretalsmanden har ansvaret for overholdelsen af de til enhver tid gældende regler og anvisninger vedrørende Selvstyrets budget- og bevillingssystem, og de gældende regler om revision af Selvstyrets regnskaber.

Til § 16

Til stk. 1

Det foreslås, at Inatsisartutloven træder i kraft den 1. januar 2020.